

T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMI

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ

2025

İÇİNDEKİLER

1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI	4
1.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TEMEL YAKLAŞIMI	4
1.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ VİZYONU	4
1.3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GENEL AMAÇLARI	4
2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	5
2.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI	5
2.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR	6
2.3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE, ÖĞRENME ÇIKTISI SAYISI VE SÜRE TABLOSU	11
2.4. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI	11
2.5. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	12
3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NA AİT ÜNİTELER	14

1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI

1.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ TEMEL YAKLAŞIMI

Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programları, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında geliştirilmiştir. Bu modelde yer alan beceri, eğilim ve değerler; soyut fikir ve karmaşık süreçleri eyleme dönüştürürken gerçekleştirilen zihinsel faaliyetlerle birlikte bireyin kendisi ve çevresiyle olumlu ilişkiler kurabilmesi, duygularını yönetebilmesi ve sağlıklı bir benlik geliştirebilmesi için gerekli olan yeterlilikleri ifade eder. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, ülkemizin eğitim sisteminde önemli değişiklikler yapmayı hedefleyen bir dönüşüm programıdır. Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının da bu dönüşüme uyum sağlaması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının temel yaklaşımı bu modelin temel ilkelerine uygun olarak şekillenmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne göre geliştirilen Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programları öğrencilerin

- Bütüncül öğrenme yaklaşımı içerisinde dinî bilgileri öğrenmenin yanında mesleki beceriler, sosyal sorumluluk bilinci, millî ve kültürel değerlere bağlılık ile çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanmalarını,
- İslam'ın adalet, saygı, sorumluluk, merhamet gibi temel değerleri esas alarak bu değerlere bağlı ve topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerini,
- Mesleki hayata ve yükseköğretime en iyi şekilde hazırlanmalarını sağlayacak bilgi ve becerileri kazanmalarını,
- İlmî düşüncüyü benimsemelerini, araştırma yapma becerilerini geliştirmelerini ve bilgiye ulaşma yollarını öğrenmelerini,
- Günümüz teknolojilerini etkin bir şekilde kullanabilen, sistem okuryazarlığı düşüncesini benimsemiş bireyler olarak yetişmelerini,
- Millî birlik ve beraberlik duygusunu güçlendirerek vatan sevgisi ve millet bilincini haiz, manevi değerlere bağlı bireyler olarak yetişmelerini hedefler.

Yukarıda belirtilen hususların somut olarak ortaya çıkması için öğretim programlarında

- Kur'an-ı Kerim, hadis, fıkıh, tefsir, kelam, akait, siyer gibi temel İslam bilimlerine ait bilgilerin kavramsal beceriler ve alan becerileri çerçevesinde incelenmesi ve araştırılması,
- Dinler tarihi, İslam kültür ve medeniyeti gibi sosyal bilimler alanına giren konuların İslam dünyası ve Türkiye bağlamında irdelenmesi,
- Arapçanın hem dinî metinleri anlama hem de iletişim kurma aracı olarak kullanılabilmesi,
- Öğrencilere mesleki alanda gerekli olan bilgi ve becerilerin yanı sıra problem çözme, iletişim, ekip çalışması gibi yetkinliklerin kazandırılmasına hizmet edecek yaklaşımlara ağırlık verilmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programları, öğrencilerin hem dinî bilgi ve değerlere hem de çağın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip, topluma faydalı bireyler olarak yetişmelerini hedeflemektedir. Bu sayede öğrenciler hem mesleki hayatlarında hem de yükseköğretimde başarılı olabileceklerdir.

1.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ VİZYONU

Mesleki din eğitiminin vizyonu; Anadolu imam hatip lisesi mezunlarının yükseköğretim süreçlerine katılmaya hazır, dinî hizmetleri ifa edebilecek yeterliliğe sahip, "yetkin ve erdemli insan" olma yolunda gelişimlerini sürdüren öğrenciler olarak yetişmelerini sağlamaktır.

1.3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GENEL AMAÇLARI

Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının amacı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ve 32. maddesinde belirtilen imam hatip liselerinin tanımı ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne uygun olarak

- İslam'ın inanç, ibadet ve ahlak esaslarını içselleştiren,
- İslam'ın temel kaynaklarını tanıyan,

- İslam'a mensup olmanın huzur ve mutluluğunu hisseden,
- Dini doğru anlama ve dinî meselelere çözüm üretmede bu kaynaklara başvurabilen,
- Hz. Muhammed'i (sav) örnek alan,
- İbadetlerle ilgili uygulama becerisi ve alışkanlığına sahip,
- Dünya ahiret dengesini kurabilen,
- Ahlaki olgunluğa erişmiş,
- İnceleyen, araştıran, analitik düşünen ve edindiği bilgiler ışığında akli ve naklî delilleri kullanarak problemlere çözüm üretebilen,
- Sosyal hayatta gerekli olan İslami hükümleri bilen,
- Din hizmetleri uygulama becerisi kazanan,
- Toplum din konusunda aydınlatan,
- Toplumun dinî bilgilerle ilgili ihtiyaçlarına cevap verebilen bireyler yetiştirmektir.

2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2.1. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAKLAŞIMI VE ÖZEL AMAÇLARI

Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı; öğrencilerin tasavvufu temel kaynaklara dayanarak doğru bir şekilde tanımalarını, tasavvufun Müslümanların yaşamındaki yerini ve önemini fark etmelerini, aynı zamanda millî ve manevî bilinci yüksek bireyler olarak yetiştirmelerini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda madde- mana, ruh-beden, birey-toplum ve zaman-mekân dengesi gözetilmektedir. Öğretim programı, "Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi" doğrultusunda değerleri bireyin içselleştirerek davranışlarına yansıtmasını, ahlaki tutarlılık sergilemesini ve amelin ahlakla bütünleşmesini hedeflemektedir. Temel erdemler doğrultusunda insanın, kendisi dâhil, tüm varlıkların varoluşsal değerini kavrayarak hayatı anlamlı bir bütünlük içerisinde değerlendirmesini amaçlamaktadır.

Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı'nın geliştirilmesinde Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Beceriler Çerçevesi kullanılmıştır. Bu modelde yer alan kavramsal beceriler, bireyin soyut fikirlerini ve karmaşık süreçleri eyleme dönüştürürken zihinsel faaliyetlerinin bir ürünü olarak gerçekleştirilen eylemleri ifade eder. Sosyal-duygusal öğrenme becerileri ise bireyin kendisi ve çevresi ile olumlu ilişkiler kurabilmesi, duygularını yönetebilmesi, empati yapabilmesi ve sağlıklı bir benlik geliştirebilmesi için gerekli olan becerileri ifade eder. Eğilimler bireyin sahip olduğu becerileri niyet, duyarlılık, isteklilik ve değer verme ögeleri doğrultusunda nasıl gerçekleştirdiği ile ilgili zihinsel örüntüleri; alan becerileri, kavramsal becerileri ve/veya alana özgü bütünleşik becerileri kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır. Bu yönüyle alan becerileri, kavramsal becerileri ve/veya alana özgü bütünleşik becerileri kapsayan ve bu becerilerin süreç bileşenlerini de içerir. Beceri temelli öğrenme; öğrencilerde öğrenme süreci içinde kazanılması, geliştirilmesi ve hayata aktarılması tasarlanan bilgi, tutum ve beceriler bütünü ifade etmektedir. Bu bağlamda becerileri ön planda tutan, öğrenme sürecinde öğrencinin aktif katılımına ve öğretmen rehberliğine imkân veren, öğrencilerin araştırma yapabilecekleri, keşfedebilecekleri, çözüm ve yaklaşımlarını paylaşıp tartışabilecekleri ortamların sağlanmasının önemi vurgulanmıştır. Programda gelişim düzeyini göz önünde bulunduran, öğrenme sürecinde ön bilgileri harekete geçiren anlamlı öğrenmelerin gerçekleşmesi hedeflenmiştir.

Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı, bireyin manevî gelişimini esas alan bir yaklaşımla akliselim, kalbiselim ve zevkiselim bireylerin yetiştirilmesini hedeflemektedir. Bu bağlamda öğrencilerin mütevacıllık, sevgi, saygı, merhamet ve vatanseverlik gibi temel insani ve ahlaki değerleri içselleştirmeleri amaçlanmaktadır. Öğretim programı, öğrencilerin bireysel, sosyal ve kültürel gelişimlerini çok yönlü desteklemek amacıyla bilgi, kültür, dijital, sürdürülebilirlik ve sanat okuryazarlıkları ile zenginleştirilmiş; farklı öğrenme ortamları ve yöntemleriyle çeşitlendirilmiştir.

Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı'nın hazırlık ve geliştirme süreçlerinde ihtiyaç analizi ve literatür taraması yapılmış, bu alanda hazırlanmış akademik yayınlar incelenmiş, MEB Talim ve Terbiye Kurulu

Başkanlığı tarafından hazırlanan “Öğretim Programlarını Değerlendirme Raporu”, “21. Yüzyıl Becerileri ve Değerlere Yönelik Araştırma Raporu”, “Öğretmenlerin Ders Kitabı Kullanımı ile İlgili Araştırma Raporu”, “Ders Kitaplarında Okunabilirlik” ve “Ders Kitaplarını Değerlendirme Raporu (Öğretmen Görüşleri)” adlı yayınlar analiz edilmiştir. Sahada görev yapan öğretmenlerin görüşlerine programın hazırlanma sürecinde başvurulmuştur. Bu süreçte bilimsel ve teknolojik gelişmeler dikkate alınmış, öğrenme yaşantılarının ve ölçme ve değerlendirmenin şekillendirilmesinde çevrim içi ortam ve uygulamalardan yararlanılmıştır.

Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı’nda yer alan beceriler; din eğitimi ve öğretimi alan becerileri, kavramsal becerileri, diğer disiplinlere ait bazı beceri setleri, sosyal ve duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, eğilimler ve değerleri de dikkate alan bütüncül bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Aynı zamanda program; temel eğitim düzeyindeki din kültürü ve ahlak bilgisi dersi ile din, ahlak ve değerler alanına ait seçmeli derslerin konularını dikkate alan, dikey bağlantılı, tekrardan uzak, sade ve öğrencinin derinleşebileceği bir yaklaşıma sahiptir. Bu nedenle öğrencilerin bütünsel gelişiminin desteklenmesini ve gerçek hayatla güçlü bağlar kurulmasını esas alır.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan *Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı* ile öğrencilerin

1. Tasavvufun kaynağının Kur’an ve sünnet olduğunu bilmeleri,
2. Tasavvufun mahiyetini çözümlemeleri,
3. Tasavvufun tarihsel gelişimini özetlemeleri,
4. Tasavvufi eğitimde dinî kavramları bağlamına uygun kullanabilmeleri,
5. Tasavvufi düşüncenin gelişiminde öne çıkan şahsiyetleri tanımaları,
6. Kültürümüzde etkili olan tasavvufi yorumları mukayese edebilmeleri,
7. Ahlakın tasavvufi hayattaki yerini sentezleyebilmeleri,
8. Tasavvufta bilgi ve varlık konularını idrak edebilmeleri,
9. Tasavvufun İslam medeniyetine ve kültürümüze yansımalarını müşahade edebilmeleri,
10. Türklerin İslam’ı kabul etmesinde tasavvufun rolünü öğrenmeleri,
11. Tasavvufun günlük hayata etkisini gözleme dayalı tahmin edebilmeleri amaçlanmaktadır.

2.2. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI’NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN ESASLAR

1. *Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı*’nda eğitim ve öğretim süreçleri; Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile hedeflenen öğrenci profiline uygun, millî ve manevi değerlerimizi tanıyan, geçmiş ve bugün arasında bağlantı kurarak geleceğe yön veren yetkin ve erdemli öğrencilerin yetiştirilmesine hizmet edecek şekilde planlanır ve yürütülür. Bu kapsamda sevgi, saygı, kardeşlik ve dostluk bağlarını güçlendiren; vatan, millet, bayrak, şehitlik, gazilik gibi millî birlik ve beraberliği pekiştiren değerlerin öğrencilerin zihninde güçlü bir şekilde yer etmesine özen gösterilir.
2. Öğretim programında “İçerik Çerçevesi” bölümünde konu başlıklarına yer verilmiştir. Konu alt başlıkları, “öğrenme çıktıları ve süreç bileşenleri” ve “öğrenme-öğretme yaşantıları” esas alınarak yazarlar tarafından oluşturulabilir.
3. Öğretim programı, beceri temelli olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede kitap yazımında ve öğrenme-öğretme yaşantılarında programda yer verilen becerilerin ve süreç bileşenlerinin, değerlerin, eğilimlerin ve anahtar kavramların bütüncül bir şekilde kazandırılmasına özen gösterilir.
4. Öğrenme-öğretme uygulamalarında bazı bölümlerde “İstenir/İstenebilir” şeklinde iki farklı kullanım mevcuttur. Öğretmenler ve ders kitabı yazarları için içerik çerçevesine ve öğrenme çıktılarına işaret eden bölümlerde tercih söz konusu değilken öğretim yöntemleri veya ölçme ve değerlendirme süreçlerinde konunun ve sınıfın şartları göz önünde bulundurularak tercihte bulunulabilir.

5. Ölçme ve değerlendirme yöntemleri öğrencilerin yeteneklerine, ihtiyaçlarına ve özel durumlarına göre çeşitlendirilir. Öğrencilere bilgi ve becerilerin ölçülmesi ve değerlendirilmesinde ilgi çekici, günlük hayatla ilgili çevrede karşılaşılabilecek problemlerle ilgili görevler verilir ve motive edici geri bildirimler sağlanır. Süreç içinde öğrencilerin seviyelerine uygun dijital içerik ve teknolojilerden yararlanılır.
6. Tasavvuf kültürü dersine yönelik ölçme ve değerlendirme faaliyetleri, uygulama esaslı ve süreç odaklı yürütülür. Ölçme ve değerlendirmede öğrencilerin bireysel farklılıkları, hazırbulunuşluk düzeyleri ve dersteki gelişim süreçleri dikkate alınır. Öğrenme çıktılarını değerlendirmek için kullanılacak ölçme araçlarında çeşitlilik sağlanır. Her ünite için en az bir performans görevi verilir.
7. Beceri temelli öğretim sürecinde tanılayıcı, biçimlendirici ve düzey belirleyici ölçme ve değerlendirme uygulamalarının yapılmasına dikkat edilir. Öğretim programları kapsamında sadece sonuca odaklanan bir yaklaşımdan ziyade öğrencilerin süreç içindeki öğrenme düzeylerini takip etmek için geliştirici (biçimlendirici) ölçme ve değerlendirme uygulamaları kullanılır.
8. Zenginleştirme ve destekleme uygulamaları, ihtiyaç hâlinde sınıftaki farklı öğrencilerin gereksinimlerine cevap verebilecek şekilde planlanır. Zenginleştirme ve/veya destekleme bölümündeki içeriklere ders kitaplarında yer verilmez, bu bölüm ihtiyaç duyulması hâlinde e-içerik olarak verilebilir.
9. Türkçemizin doğru ve etkili kullanılmasına, öğrencilerin söz varlığının ve dil becerilerinin geliştirilmesine özen gösterilir.
10. Programda her ünite için öngörülen süre ve ünitelerin işleniş sırası belirtilmiştir. Ancak zümre öğretmenleri tarafından öğrenci seviyesi ve çevre şartlarına uygun şekilde farklı planlamalar yapılabilir.
11. Öğretim programında ve ders kitabındaki alana özgü kelime, kavram ve tamlamalar, Talim ve Terbiye Kurulu Mütalaası ile uygulamaya konan "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Kavramları Yazım Kılavuzu" esas alınarak yazılır. İlgili kılavuz ve ekinde bulunmayan alana özgü kelime, kavram ve tamlamaların yazımında ise kılavuzda belirtilen ilke ve esaslara uyulur.
12. Öğrencilere kazandırılması hedeflenen becerilerin desteklenmesi amacıyla sınıf içi uygulamaların yanı sıra çevre şartları elverdiği ölçüde musiki dinletileri ile dinî, tarihî ve kültürel mekânlara yönelik yerinde gözlem etkinliklerine yer verilir.
13. Öğrenme-öğretme yaşantılarında çevre faktörlerine, eğitim ortamına, öğrencilerin gelişim düzeylerine, genel kültür ve dinî bilgi seviyelerine göre onları aktif kılan yöntem, teknik ve stratejiler kullanılır.
14. Okuryazarlık becerisinin kazandırılmasında farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik düzeyleri dikkate alınır.
15. Farklılaştırma bölümlerinde yer alan etkinlikler ders kitaplarında yer almayacak, öğretmenler tarafından planlanacaktır.
16. İçerik çerçevesinde yer alan ayet ve surelerin anlamları verilirken Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan meal ve tefsirlerden, Diyanet İşleri Başkanlığına ait görsel, işitsel ve dijital materyallerden yararlanılabilir.

Programlar Arası Bileşenler

*Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı*nda yer alan "sosyal-duygusal öğrenme becerileri", "değerler" ve "okuryazarlık becerileri" bütünsel bir şekilde kullanılmış; öğrenme-öğretme uygulamalarında bu unsurların öğretmenler tarafından nasıl kullanılacağına dair örneklerle yer verilmiştir.

*Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı*nın yapılandırılmasında bütüncül eğitim yaklaşımı önemli bir rol oynamıştır. Program, temel bileşenleri aracılığıyla öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal becerilerinin en üst düzeyde gelişimine vurgu yapmış; öğrencilerin tüm varlık unsurlarıyla maddi ve manevi açıdan yetiştirilmesini hedeflemiştir. Bu sebeple programda öğrencilerin bilgi, beceri ve değer kazanmaları ile öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirmeleri teşvik edilmiştir.

İçerik Çerçevesi

- *Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı'nın* içerik çerçevesi bölümünde ünite kapsamında öğretilecek konuların ana başlıklarına yer verilmiştir. Programda içerik; öğrenme çıktılarından bağımsız birer bilgi yığını olarak değil öğrenmeyi gerçekleştirmek, öğrencilerin konuya ilişkin bilgi, beceri ve değer kazanmasını sağlamak için sistemli bir şekilde kullanılması gereken araçlar ve süreçte yararlanılacak konular olarak ele alınmaktadır. Ayrıca öğretim programının içeriğinde ele alınan konu başlıkları için öğrenme-öğretme uygulamaları da önerilmiştir.
- *Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı'nın* içerik çerçevesi oluşturulurken konu alanındaki geleneksel yaklaşımlar, öğrencilerin ihtiyaçları ve yeni gelişmeler temel alınarak konularda öğrencilerin gelişimsel özelliklerine dikkat edilerek uygun yaş/kademelere göre ele alınmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin dikkate alınması amacıyla Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının içeriği oluşturulurken hem önceki kademelerdeki ders içerikleri hem de ortaöğretim kademesindeki diğer derslerin içerikleri göz önünde bulundurulmuştur.

Öğrenme Kanıtları

Anadolu imam hatip lisesi meslek dersleri öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme uygulamaları bölümünde ölçme amacına ve öğrenme çıktısına yönelik öğrenme kanıtları bulunmaktadır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları, öğrenme-öğretme sürecinin etkililiğinin anlaşılması için önemli bir rol oynamaktadır. Bu açıdan ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğrenme-öğretme sürecinde öğrenci gelişiminin takip edilmesi ve uygulanan öğretim yöntemlerinin etkililiğinin belirlenmesine rehberlik edecek şekilde tasarlanmıştır. Bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda bütün öğrenciler için aynı derecede geçerli bir ölçme ve değerlendirme aracından söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle öğrenci performansının belirlenmesi için çeşitli ölçme araç ve yöntemlerinden elde edilen birden fazla kanıtı ihtiyaç duyulmaktadır.

- Programda ölçme ve değerlendirme ilkeleri kapsamında beceri odaklı bir yaklaşımla öğrencilerin sürekli ve çeşitli şekillerde izlenmesini sağlayan ve beceri odaklı sonuç değerlendirme uygulamaları dikkate alınmıştır. Öğretim programının tüm ölçme ve değerlendirme sisteminde öğrenme kanıtları sürece dâhil edilmiştir.
- Programda öğrencilerin performanslarının dikkate alınıp değerlendirilebileceği, öğrenciyi öğrenmeye motive edecek öğrenme-öğretme kuram ve yaklaşımlarıyla uyumlu, zamana ve öğrenciye göre esneklik gösterebilen ölçme ve değerlendirme araçları kullanılmıştır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları yapılandırılırken bu uygulamaların programın tüm bileşenleriyle uyum sağlamasına dikkat edilmiştir.
- Programda verilen her öğrenme çıktısıyla ilgili en az bir öğrenme kanıtı sunulmaya çalışılmıştır. Değerler, eğilimler, sosyal-duygusal öğrenme ve okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme uygulamalarının bir parçası olduğu ve içeriğe dâhil edildiği için kanıtlar bölümünde bunlara ilişkin doğrudan ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerine yer verilmemiştir.
- Programda verilen ölçme ve değerlendirme araçları ve yöntemleri örnek niteliğindedir. Öğretmenler ölçme amacına ve öğrenme çıktısına uygun olmak koşuluyla farklı ölçme ve değerlendirme araçları kullanabilirler.
- Programda ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin çeşitliliğine önem verilmiş, bunlara yönelik önerilerde bulunulmuştur. Öte yandan öğretmenlerin öğrenme çıktıları, içerik ve öğrenme-öğretme uygulamaları doğrultusunda kendi yaklaşımlarını belirlemelerine imkân sağlanmıştır. Bu doğrultuda öğretmenler; açık uçlu, kısa cevaplı, eşleştirme, çoktan seçmeli, doğru-yanlış madde türleri, gözlem formları, kontrol listesi, dereceleme ölçekleri, dereceli puanlama anahtarları (rubrik), çalışma yaprakları ve yapılandırılmış grid gibi tamamlayıcı ölçme araçlarından yararlanabilirler. Ayrıca çıkış kartı, T diyagramı, karşılaştırma tabloları gibi araçlar ile performans görevi, proje ve yazılı-sözlü sınavlar kullanılabilir; öz, akran ve grup değerlendirme formları aracılığıyla öğrencilerin de değerlendirme sürecine etkin katılımı sağlanabilir.
- Programda verilen sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri, değerler ve eğilimler doğrudan ölçülemeyeceğinden bu becerilerin öğrencilerin davranış, tutum ve öğrenme süreçlerine yansımaları izlenip değerlendirilebilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

- *Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı'nın* öğrenme-öğretme uygulamaları bölümünde öğrencilerin akademik, mesleki, sosyal ve duygusal becerilerinin en üst düzeyde gelişiminin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda öğrenme çıktılarının yıl boyunca gerçekleştirilmesiyle ilgili farklı öğrenme ortamları, öğretim yaklaşımları ve materyallerinin kullanımına yönelik örnek uygulamalara yer verilmiştir. Öğrenci merkezli etkinlikler aracılığıyla öğrencilerden ders kapsamında edindiği bilgi, beceri ve değerleri çoklu bakış açısıyla ele almaları beklenmektedir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrencilerin hem bağımsız öğrenmelerine hem iş birliği içinde çalışmalarına imkân tanıyan öğretim stratejileri (sunuş, buluş ve araştırma-inceleme yoluyla öğretim) kullanılmalıdır. Bu stratejiler kapsamında anlatım, tartışma, örnek olay, problem çözme, drama, bireysel çalışma, grup çalışması, beyin fırtınası, gösteri, soru cevap, benzetim, eğitsel oyunlar, altı şapkalı düşünme, sözlü tarih, yerel tarih, müze gezisi, proje vb. öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmalıdır. Bu bağlamda öğretim programının öğrenme-öğretme yaşantıları bölümünde öğretmenlere örnek olması amacıyla çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerine de yer verilmiştir.
- Öğrenme ortamları ve öğretim yaklaşımlarıyla birlikte görsel, işitsel, görsel-işitsel ve teknoloji destekli vasıtalarla öğrencilerin ilgili becerileri kazanmaları sağlanmalıdır. Öte yandan öğrenme çıktılarıyla ilgili güncel konular, farklı tartışma teknikleri kullanılarak problem çözme, eleştirel düşünme, kanıt kullanma, karar verme ve araştırma becerileri ile ilişkilendirilerek sınıfa taşınmalıdır.
- Öğrenme-öğretme uygulamaları, öğrencilerin çevreleriyle daha fazla etkileşime girerek zengin öğrenme yaşantıları edinmelerine imkân sağlayacak şekilde kurgulanmıştır. Bu süreçte okul içi öğrenme ortamlarının (sınıflar, okul kütüphaneleri, laboratuvarlar, beceri ve tasarım atölyeleri, okul bahçeleri vb.) yanı sıra okul dışı öğrenme ortamlarından da (dinî ve tarihî mekânlar, camiler ve tasavvufî şahsiyetlerin türbeleri, kütüphaneler, müzeler, millî parklar, kültür merkezleri, bilim ve sanat merkezleri, araştırma enstitüleri, resmî ve özel kurum ya da kuruluşlar, sergiler vb.) olabildiğince yararlanılmalıdır. Uygun okul içi veya okul dışı öğrenme ortamlarının oluşturulmasında öğrenme çıktısının kapsamı, öğrenci özellikleri, okul imkânları ve ekonomiklik gibi belirleyici unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Dijital öğrenme ortamları ve uygulamaları (EBA, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından geliştirilen dijital platformlar, akıllı telefon ve tablet uygulamaları, çevrim içi paylaşım platformları vb.) ile ulusal ve uluslararası projeler imkânlar çerçevesinde öğrenme-öğretme süreçlerine dâhil edilmelidir. Bununla birlikte millî ve dinî günler, bayramlar, önemli olaylar ile belirli gün ve haftalardan yararlanılarak öğrencilerin millî ve manevi bilinçleri geliştirilmelidir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında beceri öğretimine önem verilmiştir. Öğrenme çıktıları doğrultusunda kavram, okuryazarlık ve sosyal-duygusal öğrenme becerileriyle birlikte ele alınan alan becerileri; içeriğin öğrenciler tarafından öğrenilmesi sırasında kullanılacak öğretim kuram, model, strateji, yöntem, teknik ve materyaller ile ölçme ve değerlendirme araç ve yöntemlerinin belirlenmesinde önemli rol oynar. Örneğin sentezleme becerisinde kullanılacak ölçme ve değerlendirme araçları ile bilgi toplama becerisinde kullanılacak araçlar farklılık gösterecektir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında kavram öğretimine yönelik etkinlikler önemsenmiştir. Programda soyut içeriği somutlaştırmak, olası kavram yanılgısı ve kargaşasının önüne geçmek, üst düzey akademik başarı sağlamak, doğru anlama ve öğrenmeye yardımcı olmak gibi nedenlerle kavram öğretim materyallerinin kullanılması istenmektedir. Bu sebeple öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrenme çıktılarına ve öğrenci özelliklerine uygun olarak kavram haritası, kavram ağı, anlam çözümleme tablosu, kavram bulmacası, kavram karikatürü ve kavramsal değişim metni gibi materyallere yer verilmesi önerilmiştir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarında değerler öğretimine yönelik önerilerde de bulunulmuştur. Öğrenme-öğretme sürecinde değerlerin öğrencilere kazandırılması, uygun yer ve zamanda bu değerlerin edinilmesini sağlayacak yaşantıların oluşturulması ve öğrencilerin bu yaşantılara aktif olarak katılmasıyla gerçekleştirilmelidir. Öğretmenler, öğrenme çıktılarıyla ilişkili olarak sunulan değerler dışında okul çevresindeki toplumsal ve kültürel özellikler ile öğrenci özellikleri gibi değişkenleri göz önünde bulundurarak öğretim programı kapsamında sunulan diğer değerlerin kazandırılmasına da öncülük etmelidir. Programdaki değerlere uygun öğrenme-öğretme uygulamaları oluşturmanın yanında öğrencilerde değerlerin içselleştirilmesine de dikkat edilmeli, değerler eğitiminde farklı yaklaşımlardan yararlanılmalıdır.

- Öğrenme-öğretme uygulamalarında öğretmenler; gerektiğinde öğrencilere kaynaklık eden bir “uzman”, öğrencilerin kendi öğrenmelerini izlemeye ve yönlendirmeye yardımcı bir “rehber” olmalı ve uygun öğrenme ortamlarını sağlamada etkin görev üstlenmelidir. Öğretmenler, öğrenme çıktısına uygun köprü kuralmalı; öğretim kuram, model, strateji, yöntem ve tekniğini belirlerken hem öğrencilerin bütüncül gelişimlerini hem de öğrenmelerin kalıcı ve etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla öğrenme-öğretme süreçlerini zenginleştirmelidir. Öğretmenler bu doğrultuda öğrenme çıktıları ve öğrenci özelliklerini dikkate alarak; harita, resim, fotoğraf, musiki, minyatür, gravür, hat, edebiyat, mimari, tiyatro, sinema gibi unsurlar ile geleneksel ve/veya modern sanat ürünlerini kullanmalıdır. Ayrıca öğrenme çıktılarına uygun olarak anı, biyografi, efsane, fıkra, gezi yazısı, hikâye, makale, marş, mektup, tarihî roman, siyasetname, söylev, şarkı, türkü, şiir, deyiş ve tiyatro gibi edebî türlerden faydalanmalıdır.
- Geleneksel ve çağdaş öğretim strateji, yöntem ve tekniklerinin yanı sıra altı şapkalı düşünme, düşün-eşleş-paylaş, eğitsel oyun, görüş geliştirme ve istasyon gibi alternatif öğretim tekniklerinden de yararlanılabilir. Bununla birlikte program uygulanırken Türk dilinin doğru, etkili ve güzel kullanımı çerçevesinde ders içeriğine uygun kitap listeleri belirlenerek bu kitapların okunması konusunda öğrenciler özendirilebilir.
- Öğrenme-öğretme uygulamalarının gerçekleştirilmesinde temel dinî kaynakların kullanılması önemlidir. Bu bağlamda öğrenme-öğretme uygulamalarında içerik çerçevesinin daha iyi aktarımına imkân veren ayet meallerine ve hadislerle yer verilmelidir. Ayet, ayet mealleri ve hadis metinleri seçiminde Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan kaynaklar esas alınmalı, bunun yanı sıra literatürde kabul gören eserlere başvurulmalıdır. Ancak bu kaynaklar kullanılırken telif hakları ve etik kuralları göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle dijital kaynakların kullanımı hususunda Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kurallara uyulmalıdır.

Farklılaştırma

- *Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı*’nda farklılaştırma bölümü, her öğrencinin kendine özgü yetenek, ilgi ve öğrenme stillerini tanıyarak kapsayıcı bir eğitim ortamı oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır. Farklılaştırma bölümlerindeki etkinlikler ders kitaplarında yer almayacak, öğrencilerin bireysel farklılıkları ile esnek gruplandırma, sürekli değerlendirme ve uyarılma yaklaşımları göz önünde bulundurularak öğretmenler tarafından planlanacaktır.
- Program, okul içi ve okul dışı uygulamalarda öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal gelişimleri ile bireysel farklılıkları dikkate alınarak yapılandırılmıştır. Bu nedenle program uygulanırken özel gereksinimli ve akranlarına göre farklı özellikleri olan öğrenciler için gereken esneklik gösterilmeli; öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda etkinlikler hazırlanmalı ve planlamalar yapılmalıdır.
- *Anadolu İmam Hatip Lisesi Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı*’nın “Farklılaştırma” bölümü “Zenginleştirme” ve “Destekleme” alt bölümlerinden oluşmaktadır. Zenginleştirme, akranlarına göre daha ileri düzeyde olan öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarabilmek için öğretmene yönelik önerilerin bulunduğu kısımdır. Destekleme ise öğrenme-öğretme uygulamalarında zorluk yaşayan öğrencilere gerekli ek zaman ve desteğin verilebilmesi için öğretmene önerilerin sunulduğu bölümdür. Programda zenginleştirme kapsamında mevcut öğrenme-öğretme uygulamaları üzerine “konu, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme ve değerlendirme” açısından daha üst düzey etkinlikleri gerektiren bir yapı kurgulanmıştır. Desteklemede ise mevcut öğrenme-öğretme uygulamalarına göre sadeleştirilmiş bir içerik belirlenmiş, konulara yönelik ek kaynaklara ve açıklamalara yer verilmiş, öğrencilerin bireysel olarak yapabilecekleri basit düzeyde etkinliklerin yanında öğretmeni ve akranlarıyla birlikte gerçekleştirebilecekleri orta düzeyde etkinlikler tasarlanmıştır.

2.3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE, ÖĞRENME ÇIKTISI SAYISI VE SÜRE TABLOSU

ÜNİTE	Öğrenme Çıktıları Sayısı	Süre	
		Ders Saati	Yüzde Oranı (%)
1. Tasavvufu Tanıyalım	2	8	22
2. Tasavvufi Eğitim ve Yorumlar	2	9	25
3. Tasavvufta Ahlak, Bilgi ve Varlık Anlayışı	2	9	25
4. Tasavvufun Hayata Yansımaları	2	8	22
Okul Temelli Planlama*	-	2	6
Toplam	8	36	100

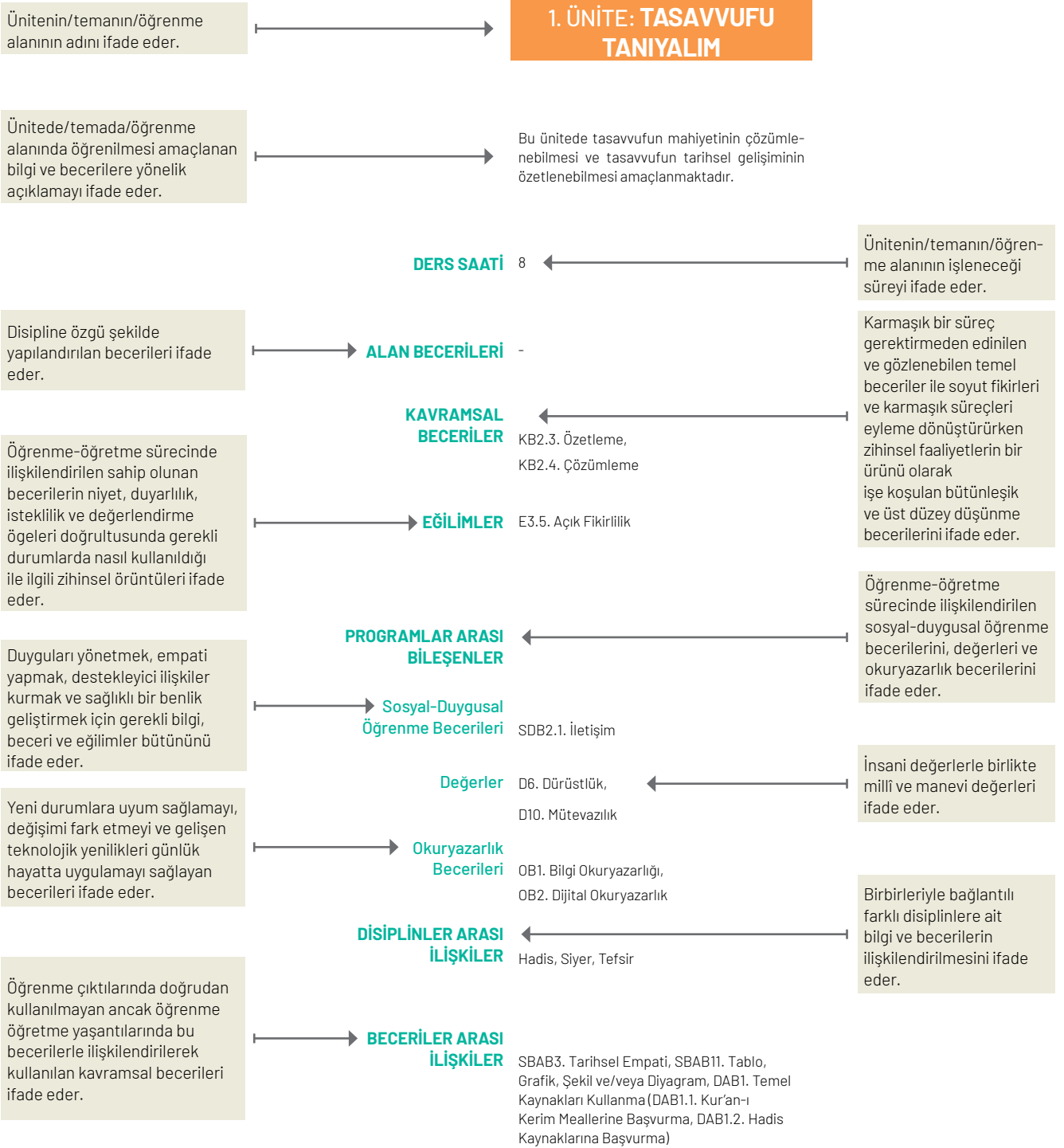
* Zümre öğretmenler kurulu tarafından ders kapsamında yapılması kararlaştırılan okul dışı öğrenme etkinlikleri, araştırma ve gözlem, sosyal etkinlikler, proje çalışmaları, yerel çalışmalar, okuma çalışmaları vb. faaliyetler için ayrılan süredir. Söz konusu faaliyetler için ayrılan süre eğitim öğretim yılı içinde planlanır ve yıllık planlarda ifade edilir.

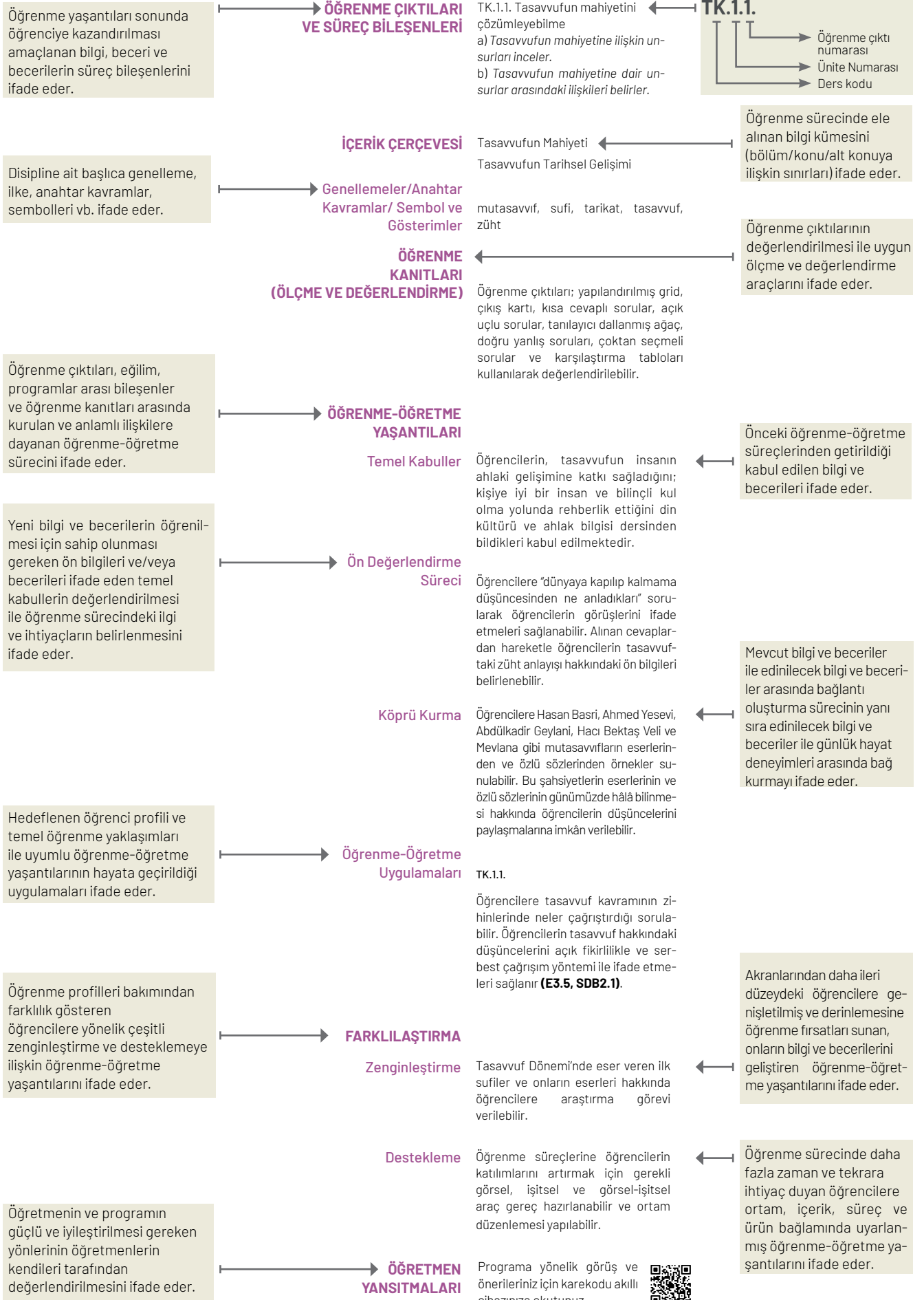
2.4. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ KİTAP FORMA SAYILARI VE KİTAP EBATLARI

DERS KİTABI	FORMA SAYISI	KİTAP EBATLARI
Tasavvuf Kültürü	8 - 10	19,5 cm X 27,5 cm

2.5. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Tasavvuf Kültürü Dersi Öğretim Programı'nda her sınıf düzeyinde dört ünite yer almaktadır. Ünitelerin yapısı ve bu yapıya ilişkin açıklamalar şematik olarak aşağıda sunulmuştur.

3. ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ TASAVVUF KÜLTÜRÜ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NA AİT ÜNİTELER

1. ÜNİTE: TASAVVUFU TANIYALIM

Bu ünite de öğrencilerin tasavvufun mahiyetini çözümlemeleri ve tasavvufun tarihsel gelişimini özetlemeleri amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 8

ALAN BECERİLERİ -

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.3. Özetleme, KB2.4. Çözümleme

EĞİLİMLER E3.5. Açık Fikirlilik

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB2.1. İletişim

Değerler D6. Dürüstlük, D10. Mütevazılık, D16. Sorumluluk, D17. Tasarruf, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB2. Dijital Okuryazarlık

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Hadis, Siyer, Tefsir

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER SBAB3. Tarihsel Empati, SBAB11. Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram, DAB1. Temel Kaynakları Kullanma (DAB1.1. Kur'an-ı Kerim Meallerine Başvurma, DAB1.2. Hadis Kaynaklarına Başvurma)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

TK.1.1. Tasavvufun mahiyetini çözümleyebilme

- Tasavvufun mahiyetine ilişkin unsurları inceler.*
- Tasavvufun mahiyetine dair unsurlar arasındaki ilişkileri belirler.*

TK.1.2. Tasavvufun tarihsel gelişimini özetleyebilme

- Tasavvufun tarihsel gelişimine dair çözümleme yapar.*
- Tasavvufun tarihsel gelişimine dair sınıflandırma yapar.*
- Tasavvufun tarihsel gelişimini kendi cümleleriyle yorumlar.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Tasavvufun Mahiyeti

Tasavvufun Tarihsel Gelişimi

Anahtar Kavramlar

mutasavvıf, sufi, tarikat, tasavvuf, züht

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; yapılandırılmış grid, çıkış kartı, kısa cevaplı sorular, açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, doğru yanlış soruları, çoktan seçmeli sorular ve karşılaştırma tabloları kullanılarak değerlendirilebilir.

Öğrencilerden performans görevi olarak "tasavvufun mahiyeti ve tarihsel gelişimi" konulu bir araştırma raporu hazırlamaları istenebilir. Hazırlanan rapor, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin, tasavvufun insanın ahlaki gelişimine katkı sağladığını; kişiye iyi bir insan ve bilinçli kul olma yolunda rehberlik ettiğini din kültürü ve ahlak bilgisi dersinden bildikleri kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilere “dünyaya kapılıp kalmama düşüncesinden ne anladıkları” sorularak öğrencilerin görüşlerini ifade etmeleri sağlanabilir. Alınan cevaplardan hareketle öğrencilerin tasavvuftaki züht anlayışı hakkındaki ön bilgileri belirlenebilir.

Köprü Kurma Öğrencilere Hasan Basri, Ahmed Yesevi, Abdülkadir Geylani, Hacı Bektaş Veli ve Mevlana gibi mutasavvıfların eserlerinden ve özlü sözlerinden örnekler sunulabilir. Bu şahsiyetlerin eserlerinin ve özlü sözlerinin günümüzde hâlâ bilinmesi hakkında öğrencilerin düşüncelerini paylaşımlarına imkân verilebilir. Böylece mevcut bilgi ve deneyimleri ile tasavvuf arasında bağ kurulabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

TK.1.1.

Öğrencilere tasavvuf kavramının zihinlerinde neler çağrıştırdığı sorulabilir. Öğrencilerin tasavvuf hakkındaki düşüncelerini açık fikirlilikle ve serbest çağrışım yöntemi ile ifade etmeleri sağlanır (**E3.5, SDB2.1**). Bu süreçte kelime ilişkilendirme testi yapılabilir. Ardından tasavvufun tanımı verilerek sufi ve mutasavvıf kavramları açıklanır. Tasavvufun kaynağının Kur'an ve sünnet olduğu vurgulanır. Konuyla ilişkilendirilen ayetlere (Enam suresi 32. ayet, Araf suresi 205. ayet) ve hadislerle (Buhari, “İman”, 37, Müslim, “Zikir”, 39) dair bilgiler verilir. Öğrencilerden bu ayetlerin meallerini ve hadisleri bulmaları istenir (**DAB1.1, DAB1.2**). Öğrenciler tasavvufun mahiyetine dair unsurları (konusu, amacı, kaynakları ve özellikleri) yapılandırılmış bir metinden yararlanarak inceler. Ayrıca öğrencilerden genel ağıdan yararlanarak *TDV İslâm Ansiklopedisi*’ndeki “tasavvuf” maddesini okumaları istenir (**OB2**). Öğrencilerden bu süreçte önemli gördükleri bilgileri not almaları istenebilir. Öğrencilerden verilen görevleri zamanında ve eksiksiz yerine getirmeleri beklenir (**D16.3**). “Tasavvuf kal ilmi değil hâl ilmidir.” sözü açıklanarak tasavvufun bir yaşantı ve hâl ilmi olduğu vurgulanır. Öğrencilerin tasavvufun özünde yer alan söz, inanç ve davranış arasındaki tutarlılık ilkesini fark etmeleri sağlanır (**D6.2**). Tasavvufun mahiyetine dair unsurlar arasındaki ilişkiler belirlenir. Bu süreçte kavram ağı gibi yöntemler kullanılır (**OB1**). Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, çoktan seçmeli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

Öğrencilerden öğrenme kanıtlarında belirtilen performans görevini yapmaları istenebilir. Performans göreviyle ilgili öğrencilere dereceli puanlama anahtarı kullanılarak geri bildirim verilebilir.

TK.1.2.

Dünya hayatının geçiciliğini konu alan bazı sure ve ayet bilgileri verilerek öğrencilerin Kur'an-ı Kerim meallerinden bu ayetleri bulmaları istenir **(DAB1.1)**. Öğrencilere Hz. Peygamber ve ashabı kiramın mütevazı yaşamlarından örnekler verilerek hayatta sadeliği tercih etmenin, israftan kaçınmanın kişiye ve topluma etkileri konusunda akıl yürütmelerine imkân verilir **(D10.2, D17.2)**. Bu süreçte siyer, hadis ve tefsir disiplinlerinden yararlanılabilir. Bu örnekler üzerinden züht kavramı açıklanarak Hz. Peygamber Dönemi'nde başlayan züht anlayışının zamanla bir yaşam biçimine dönüştüğü ve tasavvufun ilk dönemini oluşturduğu bilgisi öğrencilere sunulur. Öğrencilerden insanlara yardım etmeyi önemsemesi ve imkânları ölçüsünde maddi varlıklarını ihtiyaç sahipleriyle paylaşması beklenir **(D20.1)**. Tasavvufun doğuşunda etkili olan olaylara ve Züht Dönemi'nde öne çıkan şahsiyetlere (Hasan Basri, Rabia Adeviyye, İbrahim Ethem) detaylara girilmeden değinilir. Bu sayede öğrencilerin ilgili dönemin koşullarını fark etmeleri sağlanır **(SBAB3)**. Tasavvufun bir ilim olarak düşünsel temellerinin olduğu Tasavvuf Dönemi'nin temel özellikleri açıklanır. Bu dönemde öne çıkan tasavvufi şahsiyetlere (Haris Muhasibi, Bayezid Bistami, Cüneyd Bağdadi, Hücviri, Kuşeyri) detaylara girilmeden değinilir. Tasavvufun zamanla kurumsallaşarak sosyal hayatın bir parçası hâline geldiği ve etkileri günümüze kadar süren Tarikat Dönemi hakkında bilgiler verilir. Tarikat kavramı açıklanır. Bu dönemde öne çıkan şahsiyetlere (Abdülkadir Geylani, Ahmed Yesevi, Gazali, Ahmed Rifai, Necmeddin Kübra, Mevlana Celaleddin Rumi, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre, Bahaeddin Nakşibend, Ömer Halveti, Hacı Bayram Veli, Aziz Mahmud Hüdayi) detaylara girmeden değinilir. Kitab-ı Züht, er-Riaye, el-Lüma, Kutü'l-kulub, Kuşeyri Risalesi, Keşfu'l-Mahcub, İhya-u Ulumiddin gibi tasavvufun yazılı kaynaklarından bahsedilir. Öğrencilerin Asrısadet'ten günümüze kadar uzanan süreçte tasavvufun tarihsel gelişimini çözümleyebilmesi için bilgi haritalama yöntemi kullanılabilir. Tasavvufun Züht, Tasavvuf ve Tarikat Dönemleri; öne çıkan özelliklerinden hareketle karşılaştırmalı analiz veya sınıflandırma tablosu yoluyla incelenebilir. Öğrenciler, tasavvufun tarihsel gelişimiyle ilgili edindikleri bilgileri kendi cümleleriyle yorumlar. Bu süreçte açıklamalı bir tarih şeridi hazırlanır **(SBAB11)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, çoktan seçmeli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

Öğrencilerden öğrenme kanıtlarında belirtilen performans görevini yapmaları istenebilir. Performans göreviyle ilgili öğrencilere öz değerlendirme formu kullanılarak geri bildirim verilebilir.

FARKLI LAŞTIRMA

Zenginleştirme Tasavvuf Dönemi'nde eser veren ilk sufiler ve onların eserleri hakkında öğrencilere araştırma görevi verilebilir.

Cüneyd Bağdadi'nin tasavvuf düşüncesindeki önemini öğrencilerden araştırmaları, rapor hazırlamaları ve raporlarını sınıfta sunmaları istenebilir.

Destekleme Öğrenme süreçlerine öğrencilerin katılımlarını artırmak için gerekli görsel, işitsel ve görsel-işitsel araç gereç hazırlanabilir ve ortam düzenlemesi yapılabilir.

Öğrenciler tasavvufun mahiyeti ve dönemleri hakkında dijital içerik (sesli metin, video vb.) ve soru cevap etkinlikleriyle desteklenebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALAR**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

2. ÜNİTE: TASAVVUFİ EĞİTİM VE YORUMLAR

Bu ünite de öğrencilerin tasavvufi eğitimdeki dinî kavramları bağlamına uygun kullanabilmesi ve kültürümüzde etkili olan tasavvufi yorumlar arasında mukayese yapabilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 9

ALAN BECERİLERİ DAB3. Tahkik Becerisi (DAB3.2. Dinî Kavramları Bağlamına Uygun Kullanma),
DAB5. Dinî Delillere Başvurma Becerisi (DAB5.2. Mukayese Yapma)

**KAVRAMSAL
BECERİLER** -

EĞİLİMLER E3.8. Soru Sorma

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB2.1. İletişim, SDB2.3. Sosyal Farkındalık

Değerler D12. Sabır, D14. Saygı, D15. Sevgi

Okuryazarlık Becerileri OB5. Kültür Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Tarih, Tefsir, Türk Dili ve Edebiyatı

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** DAB1. Temel Kaynakları Kullanma Becerisi (DAB1.1. Kur'an-ı Kerim Meallerine Başvurma)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

TK.2.1. Tasavvufta eğitimle ilgili dinî kavramları bağlamına uygun kullanabilme

- Tasavvufta eğitimle ilgili dinî kavramları fark eder.
- Tasavvufta eğitimle ilgili dinî kavramlar arasında ilişki kurar.
- Tasavvufta eğitimle ilgili dinî kavramların benzerliklerini ve farklılıklarını açıklar.
- Tasavvufta eğitimle ilgili dinî kavramlara sözlü ve yazılı iletişimde bağlamına uygun olarak yer verir.

TK.2.2. Kültürümüzde etkili olan tasavvufi yorumları mukayese yapabilme

- Kültürümüzde etkili olan tasavvufi yorumların temel özelliklerini inceler.
- İncelenen tasavvufi yorumların özellikleri arasındaki benzerlikleri ortaya koyar.
- İncelenen tasavvufi yorumların özellikleri arasındaki farklılıkları ortaya koyar.
- Tasavvufi yorumların özellikleri arasında ilişki kurar.
- Ortaya koyulan benzerlik ve farklılıklara dayalı olarak çıkarım yapar.

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Tasavvufta Eğitim

Kültürümüzde Etkili Olan Tasavvufi Yorumlar

Anahtar Kavramlar

dört kapı, edep, evliya, insanikâmil, mürit, mürşit, nefis, seyrüsüluk, veli, zikir

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; yapılandırılmış grid, çıkış kartı, kısa cevaplı sorular, açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, doğru yanlış soruları, çoktan seçmeli sorular ve karşılaştırma tabloları kullanılarak değerlendirilebilir.

“Tasavvufi eğitimde kullanılan kavramlar ve kültürümüzde etkili olan tasavvufi yorumlar” ile ilgili dergi hazırlama performans görevi olarak verilebilir. Hazırlanan dergi, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu ile değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin gündelik dilde kullanılan edep, terbiye ve zikir sözcüklerinin anlamını bildiği kabul edilmektedir.

Öğrencilerin İslam'ı anlama ve yaşama biçimlerinden olan tasavvufi yorumların İslam düşüncesi içinde yer aldığını ve bu yorumlardan bazılarının adlarını din kültürü ve ahlak bilgisi dersinden bildiği kabul edilmektedir.

Ön Değerlendirme Süreci

Tasavvufi kavramların halk dili ve kültüründeki yansımalarına dair örnekler sunularak öğrencilerden bu ifadelerin bireysel davranışlara, sosyal ilişkilere ve değer yargılarına etkisinin ne olduğu sorulabilir. Bu süreçte öğrencilerin tasavvufi eğitimin temel unsurlarına ilişkin ön bilgileri belirlenmeye çalışılabilir.

Öğrencilere "Tasavvufi yorumlardan hangilerini bildikleri" sorulabilir. Böylece öğrencilerin tasavvufi yorumlar hakkında hazır bulunuşlukları kontrol edilebilir.

Köprü Kurma

Osmanlı toplumsal yapısında tekkelerin ve vakıfların üstlendiği rollerle ilgili görseller, metinler veya tarihî belgeler incelenebilir. Bu inceleme üzerinden öğrencilerin tarih dersinde edindikleri bilgiler ile kültürümüzde etkili olan tasavvufi yorumlar arasında bağ kurmaları sağlanabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

TK.2.1.

Şems suresi 9. ayette geçen "nefsi arındırma" ve Mutaffifin suresi 14. ayette geçen "kalbin paslanması" ifadeleri ile ne kastedildiği öğrencilere sorulabilir. Bu süreçte tefsir disiplininden yararlanılır. Öğrencilerin birbirlerini etkin şekilde dinlemeleri, duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri sağlanır **(SDB2.1)**. Alınan cevaplar doğrultusunda İslam'da manevi eğitim anlayışı açıklanarak tasavvufi eğitimle ilişkilendirilebilecek bazı sure ve ayetlere (Tevbe suresi 119. ayet, Rad suresi 28. ayet, Fatır suresi 18. ayet) dair bilgiler verilir. Bu kapsamda öğrencilerden tasavvufi düşünceyle ilişkili olarak yorumlanabilecek benzer ayetlerin meallerini bulmaları istenir **(DAB1.1)**. Tasavvufi eğitimin amaçları arasında yer alan edepli olmanın önemine vurgu yapılır ve öğrencilerden görgü kurallarına uygun davranmaları beklenir **(D14.1)**. Tasavvufi terbiyenin hâl boyutunu ve eğitim sürecini ifade eden seyrüsüluk kavramına dair temel bilgiler sunulur. Bu kapsamda mürit, mürşit, evliya, veli, zikir, edep, insanikâmil, nefis terbiyesi, nefsin mertebeleri ve kalp tasfiyesi gibi temel kavramlar açıklanarak öğrencilerin tasavvufi eğitimdeki kavramları fark etmesi sağlanır. Seyrüsüluk sürecinde sufilerin sabırlı olmalarına dair örnekler verilir. Öğrencilerin yaşadıkları zorlukları, öğrenme için fırsat olarak görmeleri gerektiği vurgulanır **(D12.2)**. Tasavvufi eğitimde manevi gelişim basamaklarını ifade eden "Dört Kap" öğretisine ilişkin bilgi verilir ve her bir kapının temel özellikleri açıklanır. Öğrenciler, tasavvufi eğitimde yer alan kavramlar arasında anlamlı ilişkiler kurar. Tasavvufi eğitime ilişkin temel kavramları, uygulanma biçimlerine göre karşılaştırarak kavramlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklar. Bu süreçte karşılaştırma tablolarından yararlanılabilir. Öğrenciler tasavvufi eğitimdeki kavramların kültürümüzdeki yansımalarını fark eder **(OB5)**. "Dervişin Bir Günü" konulu yapılandırılmış bir metin kullanarak bu kavramlara sözlü ve yazılı iletişimde bağlamına uygun olarak yer vermeleri istenebilir. Bu süreçte Türk dili ve edebiyatı disiplininden yararlanılır. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, çoktan seçmeli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

TK.2.2.

Öğrencilere Tarikat Dönemi'nin özelliklerini hatırlamalarına yönelik sorular sorulabilir. Tasavvufi Yorumlar konusuna giriş yapılır. Kültürümüzde etkili olan tasavvufi yorumlar; Yesevilik, Kadirilik, Rifailik, Bektaşilik/Alevilik, Mevlevilik, Nakşibendilik, Halvetilik olarak listelenir. Öğrenciler bu tasavvufi yorumlar hakkında merak ettiklerine ilişkin sorular sorar **(E3.8)**. Tasavvufi yorumlara dair verilen bilgiler; ilgili yapıların kuruluş süreçleri, temel öğretileri ve etkileriyle sınırlı tutulur; ayrıntıya girilmeden genel bir çerçeve ile sunulur. Türklerin Anadolu ve Balkanları yurt edinmesinde tasavvufi yorumların etkisine değinilir. Öğrenciler, öğretmen rehberliğinde bu yorumların temel özelliklerini inceler. Bu süreçte tasavvufi yorumların benzer yönlerini ortaya koyar. Tasavvufi yorumların ayırt edici özelliklerini belirlemek amacıyla adap-erkân, zikir usulü ve eğitim metodu gibi yönlerden farklılıklarını ortaya koyar. Tasavvufi yorumlar hakkında dinî dayanakları, ortak hakikat arayışları, yöntem ve üslup özellikleri bakımından ilişkiler kurulur. Öğrenciler, tasavvufi yorumların sunduğu farklı değer ve bakış açılarını fark eder; bu çeşitliliği anlamaya çalışarak, kültürel zenginlik olarak değerlendirir **(SDB2.3)**. Farklı tasavvufi yaklaşımlara ve manevi yorumlara saygı gösterir, anlayışlı ve barışçıl bir tutum sergiler **(D15.1)**. Öğrenciler, tasavvufi yorumların benzerlik ve farklılıklarından hareketle bu yorumlara ilişkin özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, çoktan seçmeli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

Öğrencilerden öğrenme kanıtlarında belirtilen performans görevini yapmaları istenebilir. Performans göreviyle ilgili öğrencilere öz değerlendirme formu kullanılarak geri bildirim verilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Tasavvufi yorumlara ait öne çıkan eserlerden biri, öğretmen rehberliğinde belirlenerek bu eser ve eserde yer alan tasavvufi eğitim anlayışı hakkında öğrencilerden araştırma yapmaları istenebilir. Öğrencilerin söz konusu araştırma görevlerini öğrenme profillerine göre farklı yollarla sunmalarına (görsel ve sözlü sunum vb.) imkân sağlanır.

Destekleme Öğrenciler, tasavvufi eğitimin unsurları ve tasavvufi yorumlar hakkında bilgiler içeren grafik düzenleyiciler ve şemalar yapabilir. Öğrenciler, dijital içerikler (sesli metin, video...) ve soru cevap etkinlikleri ile desteklenebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

3. ÜNİTE: TASAVVUFTA AHLAK, BİLGİ VE VARLIK ANLAYIŞI

Bu ünite de öğrencilerin ahlakın tasavvufi hayattaki yerini sentezlemesi ve tasavvufta bilgi ve varlık ile ilgili konuları idrak edebilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 9

ALAN BECERİLERİ DAB4. Tefekkür Becerisi (DAB4.5. İdrak Etme)

**KAVRAMSAL
BECERİLER** KB2.20. Sentezleme

EĞİLMİLER E3.6. Analitiklik

**PROGRAMLAR ARASI
BİLEŞENLER**

**Sosyal-Duygusal
Öğrenme Becerileri** SDB1.1. Kendini Tanıma, SDB2.1. İletişim, SDB2.3. Sosyal Farkındalık,
SDB.3.3. Sorumlu Karar Verme

Değerler D3. Çalışkanlık, D9. Merhamet, D10. Mütevazılık, D14. Saygı

Okuryazarlık Becerileri OB8. Sürdürülebilirlik Okuryazarlığı

**DİSİPLİNLER ARASI
İLİŞKİLER** Felsefe, Hadis, Kelam, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı

**BECERİLER ARASI
İLİŞKİLER** -

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

TK.3.1. Ahlakın tasavvufi hayattaki yerini sentezleyebilme

- Tasavvufi hayattaki ahlaki unsurları belirler.*
- Tasavvufi hayata yön veren ahlaki unsurlar arasında ilişki kurar.*
- Tasavvufta ahlakın yerine dair bütünsel bir bakış açısı oluşturur.*

TK.3.2. Tasavvufta bilgi ve varlık ile ilgili konuları idrak edebilme

- Tasavvufta bilgi ve varlık ile ilgili konulara dair tefekkür sürecini gözden geçirir.*
- Tasavvufta bilgi ve varlık konularında yaptığı tefekkür sürecine dayalı çıkarımda bulunur.*
- Ulaştığı çıkarımları değerlendirir.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Tasavvufta Ahlak

Tasavvufta Bilgi ve Varlık

Anahtar Kavramlar

baki, fani, hikmet, ihlas, irfan, marifetullah, masiva, muhabbet, müşahede, takva, yakın

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; yapılandırılmış grid, çıkış kartı, kısa cevaplı sorular, açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, doğru yanlış soruları, çoktan seçmeli sorular ve karşılaştırma tabloları kullanılarak değerlendirilebilir.

Öğrencilerden performans görevi olarak "İnsanikâmil düşüncesi" hakkında bir rapor hazırlanması istenebilir. Hazırlanan rapor, dereceli puanlama anahtarı ve öz değerlendirme formu kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller

Öğrencilerin Kur'an-ı Kerim ve sünnette ahlakın önemli bir yeri olduğunu ve ihsan kavramını Anadolu imam hatip lisesi meslek derslerinden bildikleri kabul edilir.

Öğrencilerin Osmanlı medeniyetinin oluşmasında irfan geleneğinin etkisini tarih dersinden öğrendikleri kabul edilir.

Ön Değerlendirme Süreci

Tasavvufun amaçları arasında yer alan "ahlakı yüceltmek" ifadesiyle ne kastedildiği sorularak öğrencilerin fikirleri alınabilir. Öğrencilere Kur'an-ı Kerim ve sünnette yer alan ahlaki ilkelerle ilgili neleri bildikleri sorulabilir. Verilen cevaplardan hareketle öğrencilerin hazır bulunuşlukları tespit edilebilir.

Öğrencilere insanın kendi hakikatini bilmesinin Rabb'ini ve âlemi tanımasına etkisinin neler olabileceğine dair sorular sorularak varlık ve bilgi anlayışı hakkında öğrencilerin ön bilgileri kontrol edilebilir.

Köprü Kurma

Öğrencilere ahlaki ilkelerin günlük hayattaki yansımalarıyla ilgili sorular yöneltilerek kendi yaşamları ile ahlaki değerler arasında bağ kurmaları sağlanabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

TK.3.1.

Öğrenciler, İslam'ın temel kaynaklarından hareketle İslam'da ahlakın önemine dair akıl yürüterek çıkarımda bulunur **(E3.6)**. Öğrencilere tasavvufun güzel ahlakla ilişkili tanımlarını hatırlamalarına yönelik sorular sorularak bu konuda öğrencilerin görüşlerini ifade etmeleri sağlanır **(SDB2.1)**. İnsanın ahlaki olgunluğa ulaşmasında etkili olan tahalluk ve tahakkuk kavramları açıklanır. Buna bağlı olarak ortaya çıkan havf ve reca, tövbe, ihlas, takva, rıza, zikir gibi başlıca ahlaki hâl ve makamlara detaylarına yer verilmeden değinilir. Tasavvufi metinlerden bu konuya dair yapılandırılmış bir metin öğrencilerle paylaşılır ve tasavvufi hayattaki ahlaki unsurları belirler. Bu süreçte Türk dili ve edebiyatı disiplininin yararlanılabilir. Konu ile ilgili kavramlar, öğrencilerin tasavvufi hayata yön veren ahlaki unsurlar arasında ilişki kurmalarını sağlamak amacıyla kavram haritası kullanılarak çeşitli yönlerden ele alınır. Öğrencilerin sufinin yaşamında ahlakın merkezde olduğunu fark etmeleri ve tasavvuf-ahlak ilişkisinde bütüncül bir bakış açısına ulaşmaları amaçlanır. Davranışlarını belirlerken ahlaki normları dikkate almanın ve kararlarını ahlaki açıdan değerlendirmenin önemini öğrencilerin fark etmesi amaçlanır **(SDB3.3, D9.1)**. Öğrencilerin küresel sorunların çözümünde erdemli davranışların çevresel, toplumsal ve bireysel düzeyde oluşturabileceği olumlu etkiler üzerine düşünceleri desteklenir **(OB8)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, çoktan seçmeli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

TK.3.2.

Rahman suresi 26-27. ayetlerin mealı verilerek öğrencilere ayetlerde yer alan “fani” ve “baki” kavramlarından ne anladıkları sorulur. Alınan cevaplar çerçevesinde masiva kavramı açıklanarak öğrenciler, derinlemesine düşünmeye ve içe dönük sorgulamaya yönlendirilir **(SDB3.3)**. Bu aşamada felsefe disiplininin yararlanılır. Öğrenciler, tefekkür sürecine dair düşünce alışkanlıklarını, anlamlandırma biçimlerini ve manevi farkındalık düzeylerini gözden geçirir. Tasavvufi düşüncede bilginin yalnızca akıl ve duyu yoluyla değil kalp, sezgi ve manevi tecrübeyle de elde edildiği açıklanır. Bu bağlamda tasavvufa özgü bilgi kaynakları olan rüya, keşif, ilham, müşahade ve yakın kavramlarına kısaca değinilir. Tasavvufta kişiye has bir tecrübe olarak kabul edilen bu bilgi kaynaklarının öznel olduğu, bağlayıcılığının olmadığı üzerinde durulur ve bunun istismara açık yönüne vurgu yapılır. Öğrencilerin doğru ve güvenilir bilgiyi ayırt etmesi sağlanır **(D3.3)**. Bu süreçte hikmet ve irfan kavramları açıklanarak öğrencilerin irfani bir bakış açısı geliştirmeleri beklenir. Öğrencilerin irfani düşünceye ilişkin öğrendikleriyle önceki bilgileri arasında tevhit inancı çerçevesinde ilişki kurmaları sağlanabilir **(SDB1.1)**. Tasavvufi düşüncedeki marifetullah kavramı açıklanarak marifetullahın özünü oluşturan tevhit anlayışı hakkında bilgi verilir. Muhabbet kavramı açıklanarak marifetullah ile ilişkisine değinilir. Öğrencilerden “Sen çıkınca aradan / Kalır seni Yaradan” beytini yorumlamaları istenerek kalp tasfiyesi ile tevhit inancı arasında ilişki kurmaları beklenir **(D10.1)**. Bu süreçte hadis ve kelam disiplinlerinden yararlanılabilir. “Hakiki varlık yalnızca Allah’ın (cc) varlığıdır.” sözü Allah’ın (cc) sıfatları çerçevesinde ele alınır. Konuyla ilgili ayet ve hadislerden hareketle tasavvufta varlık anlayışı hakkında temel düzeyde bilgi verilir. Tasavvufi düşüncede varlık anlayışı hakkında Muhyiddin İbnülarabi, Sadreddin Konevi, Davud Kayseri ve Molla Fenari’nin görüşlerine kısaca değinilir. Bu aşamada frayer diyagramı veya altıgen düşünme tekniğinden yararlanılabilir. Öğrenciler, tevhit inancının tasavvufi düşüncede varlık, bilgi ve insan tasavvuru üzerindeki yansımalarını fark eder. Tasavvufta bilgi ve varlık konularında yaptığı tefekkür sürecine dayalı çıkarımda bulunur ve ulaştığı çıkarımları değerlendirir. Farklı bakış açılarına ve kültürlere ait değerlerin farkında olur, bu değerlere saygı duyar **(D14.3, SDB2.3)**. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, çoktan seçmeli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

Öğrencilerden öğrenme kanıtlarında belirtilen performans görevini yapmaları istenebilir. Performans göreviyle ilgili öğrencilere dereceli puanlama anahtarı kullanılarak geri bildirim verilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Hacı Bektaş Velî’nin *Makâlât* adlı eserinde yer alan ahlaki unsurları belirlemesi, bu kavramları sınıflandırarak kavram haritası şeklinde görselleştirmesi ve elde ettiği bulgulardan en önemli gördüklerini afiş şeklinde tasarlayıp sınıf panosunda sergilemesi istenebilir.

İrfani düşünceyi yansıtan edebî eserlerden örnekler sınıfta okutularak tahlil edilebilir.

Destekleme Ahlak ve irfan kavramlarıyla ilgili doğru yanlış, boşluk doldurma, eşleştirme, sözcük avı gibi etkinliklerin yanında EBA’da yer alan dijital içerikler de kullanılabilir.

Öğrenciler dijital içerik (sesli metin, video vb.), soru cevap etkinlikleri ile desteklenebilir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

4. ÜNİTE: TASAVVUFUN HAYATA YANSIMALARI

Bu ünite de öğrencilerin tasavvufun İslam medeniyetine ve kültürümüze yansımalarını müşahade edebilmesi ve tasavvufun günlük hayattaki yerini gözleme dayalı tahmin edebilmesi amaçlanmaktadır.

DERS SAATİ 8

ALAN BECERİLERİ DAB4. Tefekkür Becerisi (DAB4.1. Müşahade Etme)

KAVRAMSAL BECERİLER KB2.11. Gözleme Dayalı Tahmin Etme

EĞİLİMLER E1.1. Merak, E3.1. Muhakeme

PROGRAMLAR ARASI BİLEŞENLER

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri SDB1.3. Kendine Uyarılama (Öz Yansıtma), SDB2.1. İletişim

Değerler D2. Aile Bütünlüğü, D5. Duyarlılık, D6. Dürüstlük, D10. Mütevazılık, D14. Saygı, D18. Temizlik, D19. Vatanseverlik, D20. Yardımseverlik

Okuryazarlık Becerileri OB1. Bilgi Okuryazarlığı, OB5. Kültür Okuryazarlığı, OB9. Sanat Okuryazarlığı

DİSİPLİNLER ARASI İLİŞKİLER Coğrafya, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı

BECERİLER ARASI İLİŞKİLER KB2.5. Sınıflandırma

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE SÜREÇ BİLEŞENLERİ

TK.4.1. Tasavvufun kültürümüze ve İslam medeniyetine yansımalarını müşahade edebilme

- Tasavvufun kültürümüze ve İslam medeniyetine etkileriyle ilgili merak ettiği konu ve olayları belirler.*
- Tasavvufun kültürümüze ve İslam medeniyetine etkilerine dair soru sorar.*
- Tasavvufun kültürümüz ve İslam medeniyetindeki yansımalarıyla ilgili merak ettiği konuları inceler.*
- Yaptığı inceleme sonuçları doğrultusunda çıkarım yapar.*

TK.4.2. Tasavvufun günlük hayata etkisini gözleme dayalı tahmin edebilme

- Tasavvufun günlük hayattaki yerini gözlemleriyle ilişkilendirir.*
- Tasavvufun günlük hayattaki yerine ilişkin çıkarım yapar.*
- Tasavvufun günlük hayattaki yerine ilişkin yargıda bulunur.*

İÇERİK ÇERÇEVESİ

Tasavvufun Kültürümüze ve İslam Medeniyetine Yansımaları
Günlük Hayatta Tasavvuf

Anahtar Kavramlar

ahilik, alperen, dergâh, fütüvvet, keramet, menkıbe, ribat, tekke, türbe

ÖĞRENME KANITLARI (ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME)

Öğrenme çıktıları; çıkış kartı, kısa cevaplı sorular, açık uçlu sorular, tanılayıcı dallanmış ağaç, doğru yanlış soruları, çoktan seçmeli sorular ve karşılaştırma tabloları kullanılarak değerlendirilebilir.

Öğrencilerden tasavvufi düşüncenin sanatla ilişkisini konu alan bir dergi yazısı hazırlamaları performans görevi olarak istenebilir. Seçtikleri bir mutasavvıfın sanatla olan bağından hareketle tasavvufun İslam medeniyetine, kültürümüze ve günlük hayata etkilerini incelemeleri istenebilir. Hazırlanan dergi yazısı öz değerlendirme formu ve dereceli puanlama anahtarı kullanılarak değerlendirilebilir.

ÖĞRENME-ÖĞRETME YAŞANTILARI

Temel Kabuller Öğrencilerin tasavvufun sosyal hayata yansımalarına ilişkin yüzeysel bir farkındalığa sahip olduğu kabul edilir.

Ön Değerlendirme Süreci Öğrencilerden, kültürümüze etki eden tasavvufi şahsiyetlerin tarihsel süreçte toplumda hangi özellikleriyle öne çıktıklarına dair örnekler vermeleri istenebilir; böylece ön bilgileri kontrol edilebilir.

Köprü Kurma Öğrencilere; tasavvufun kültür, edebiyat ve ekonomik hayattaki etkilerine dair örnekler verilerek tasavvuf ile günlük yaşam arasında bağ kurulabilir.

Öğrenme-Öğretme Uygulamaları

TK.4.1.

Öğrencilere alperen kavramının kendilerinde neler çağrıştırdığı ve alperenlerin Anadolu'nun İslamlaşma sürecindeki etkisi sorulabilir. Soru-cevap tekniğiyle öğrencilerin düşüncelerini ifade etmeleri sağlanır **(SDB2.1)**. Alınan cevaplardan hareketle Türklerin Anadolu ve Balkanları yurt edinmesi ve İslam'ın yayılmasında, Türk devletlerinin kuruluşunda önemli katkıları olan bazı dervişlerden, Horasan ve Anadolu Erenlerinden (Ahmed Yesevi, Hacı Bektaş Veli, Mevlana Celaleddin Rumi, Ahi Evran, Sarı Saltuk, Yunus Emre, Şeyh Edebali, Somuncu Baba, Hacı Bayram Veli, Akşemseddin, Eşrefoğlu Rumi, Niyazi Mısri) bahsedilir. Bu süreçte coğrafya disiplininin yararlanılabilir. Ribat, fütüvvet ve ahilik kavramları ele alınarak dayanışma, diğerkamlik ve fedakârlık göstermenin önemine değinilir **(D10.3, D20.2)**. Her koşulda doğru olmanın önemi vurgulanır **(D6.2)**. Millî Mücadele döneminde din adamlarının ve sufilerin etkisine değinilir. Öğrencilerden Osmanlı ve Millî Mücadele Dönemi'nde tasavvufun toplumsal dayanışma ve millî bilinç oluşturmadaki rolü hakkında akıl yürütmeleri istenir **(OB1, D19.1)**. Bu süreçte tarih disiplininin yararlanılabilir. Tasavvufun çevre ve temizlik yaklaşımı hakkında bilgi verilir. Sunulan bilgiler doğrultusunda öğrencilerden; çevreye ve canlılara karşı değer vermeleri ile çevre temizliği konusunda bilinç kazanmaları beklenir **(D5.2, D18.3)**. Ayrıca yaşamdan örnekler verilerek tasavvufun hayatı dönüştürücü etkisi üzerinde durulabilir. Öğrenciler, tasavvufun tarihsel süreçte ilim ve sanata etkilerini kültürel ve sosyal bağlamda fark ederek sınıflandırır **(KB2.5, OB9)**. Bu sınıflandırmadan hareketle tasavvufun kültürel mirasımıza ve İslam medeniyetine çeşitli yönlerden etkilerini belirler. Belirlediği etkilerin kültürümüz ve İslam medeniyeti alanındaki yansımalarıyla ilgili sorular sorarak merak ettiği konuları inceler. İnceleme sonuçları hakkında öğrencilerin çıkarım yapmaları sağlanır. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, çoktan seçmeli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

TK.4.2.

Öğrencilerin yerel kültürel mirasa karşı duyarlılık geliştirmeleri amacıyla, yaşadıkları bölgede bulunan türbeler, bu türbelerde defnedilmiş şahsiyetler ve bu şahsiyetlerin şehir kültürüne etkileri hakkında sorular sorularak düşünmeleri teşvik edilir **(E1.1)**. Bu süreçte öğrencilerden yaşadıkları toplumun tarihî ve kültürel miras unsurlarını tanımları, bu unsurların millî kültürün temel yapı taşlarından olduğunu fark etmeleri ve bu değerlere duyarlılık göstermeleri beklenir **(D14.3)**. Öğrenciler, tasavvufi kültürün halkla bütünleşmesini sağlayan türbe, tekke, dergâh, menkıbe ve keramet gibi temel kavramları tanıyarak bu kavramların millî ve manevi kültürel miras içindeki yerini fark eder ve böylece tarihî-manevi değerlerle bağ kurar **(OB5)**. Elde edilen bilgilerden yararlanılarak bu kavramlarla tasavvufun günlük yaşamdaki yeri arasında ilişki kurulur. Öğrenciler, tasavvufun birey ve toplum üzerindeki etkilerine yönelik gözlemlerini günümüz yaşantılarıyla ilişkilendirir. Öğrencilerin erdemli davranışları fark edebilmesi için sufilerin hayatından örnekler verilir. Böylece öğrenciler tasavvufun günlük hayata yansımaları hakkında çıkarımlar yapar **(SDB1.3)**. Öğrencilerin bu şahsiyetlerin hayatı ve eserlerine dair bilgileri inceleyerek tasavvufi düşüncenin birey, aile ve toplum üzerindeki etkilerine ilişkin anlamlı bağlantılar kurmaları ve çıkarımlar yapmaları amaçlanır **(E3.1)**. Öğrenciler tasavvufun aile bireyleri arasında sevgi, saygı ve dayanışmayı güçlendirerek aile bütünlüğünü desteklediğini fark eder **(D2.1)**. Öğrenciler, tasavvufun bireyin güzel ahlakla yaşamasına katkısı ile toplumda huzur ve düzenin oluşmasındaki rolüyle ilgili yargıda bulunur. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında kavram haritası, doğru yanlış soruları, kısa cevaplı sorular, çoktan seçmeli sorular, yapılandırılmış grid, tanılayıcı dallanmış ağaç veya açık uçlu sorular kullanılabilir.

Öğrencilerden öğrenme kanıtlarında belirtilen performans görevini yapmaları istenebilir. Performans göreviyle ilgili öğrencilere öz değerlendirme formu kullanılarak geri bildirim verilebilir.

FARKLILAŞTIRMA

Zenginleştirme Öğrencilerden, yakın çevrelerinde bulunan bir türbe hakkında araştırma yapmaları; burada defnedilmiş şahsiyetin hayatı ile şehir kültürü ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini incelemeleri istenebilir.

Öğrencilerden, Türk tasavvuf geleneğinde önemli bir yere sahip olan bir ilahiye seçmeleri; ilahiye anlam yönüyle inceleyerek sözlü ya da görsel bir sunumla yorumlamaları beklenir.

Öğrencilerden, divan edebiyatında “ilahi aşk” temasının nasıl işlendiğini araştırmaları, seçtikleri bir şairin şiiri üzerinden bu temayı incelemeleri ve elde ettikleri bulguları yazılı veya sözlü bir sunumla paylaşmaları istenebilir.

Destekleme Tasavvufun bireysel ve toplumsal hayata etkilerini konu alan sade ve anlaşılır özet metinler hazırlanarak öğrencilere sunulur. Öğrencilerin, tasavvufun kültürel mirasımıza etkilerini fark edebilmeleri amacıyla gerekli görsel ve işitsel materyaller kullanılır; öğrenme ortamı öğrenci ihtiyaçlarına göre düzenlenir.

**ÖĞRETMEN
YANSITMALARI**

Programa yönelik görüş ve önerileriniz için karekodu akıllı cihazınıza okutunuz.

